

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

Jra quot modis committatur. [et] quantum sit bona [et] quantum
non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

possunt sustinere iniuriam dei. Sed illi non curant dei iniuriam qui in domibus suis permittunt deum omnipotentem blasphemare: et lutores ludere. et potatores inebriari. et fornicatores luxuriari. et insuper chorizantes permittunt chorizare sic de alijs. Et hoc ideo permittunt. quia lucrum temporale inde acquirunt. et tale lucrum deo et proprie salutis proponunt. ergo tales hoc offendunt se esse filios diaboli. et non dei. Quis enim fidelis filius posset sustinere equanimiter iniuriam sui dilecti patris quin hoc tradideret et impediret quantum posset. sic similis est de deo et filijs dei. ergo irasci super propria peccata et aliena peccata. et vindicare iniuriam dei. et quod ipse homo non proficit in bonavita sicut ceteri homines. talis ira est bona et laudabilis et nullum peccatum. Dicit enim Bonaventura de ordine fratrum minorum. quod affectus ire datus est homini: ut irascatur vicij et malis suggestionibus. sic quod non patitur se trahi in consensu peccati. et ut irascatur dei iniurias et transgressiones iusticie. Sic legimus christum iratum fuisse pharisais: et alijs non recte agentibus. Et similiter hoc idem legitur de alijs pluribus sanctis. et sic hec iraturatur zelus iusticie. Secundo est quedam ira subita. et sine ratione deliberationis que venialis est quod in aliquibus hominibus ignis ire cito accenditur et cito remittitur. et in aliquibus tardius accenditur et tardius extinguitur et illi peiores sunt peioribus. unde Augustinus. Melior est qui quavis ira sepe ceptetur tamen festinat quod sibi remittat ille: cui se fecisse cognoscit iniuriam: quam qui tardius irascitur. et ad veniam petendam tardius inclinatur. Unde etiam Hieronymus super epistolam ad titum. Neque vero qui aliquando irascitur iracundus est: sed ille dicitur iracundus qui crebro hac passionem superatur. Ergo si quis ex surreptione commovebitur. et quanto ratio hoc aduertit: tunc hoc expellat. et sic solum peccat venialiter. Tertio cum quis irascitur: et in modico se vult vindicare quamvis etiam

bene possit se in magno vindicare tamen nollet facere: tunc talis ira et commotio propter puritatem vindicte potest solum esse peccatum veniale: sicut trahere puerum per crines. et sic de alijs. Quarto cum quis irascatur in seipso: et impatiens efficitur: et tamen in seipso vult illam iracundiam vindicare: nec prohibe nec facit. Et hoc idem quandoque contingit ex naturali commotione quod homo in seipso commotus est. et tamen illam iram non vult producere ad effectum. et sicut talis ira etiam potest esse peccatum veniale. Item Casiodorus. Venialis ira est que non ducitur ad effectum. Quinto cum quis irascatur cum deliberatione et cum consensu rationis: et in animo cogitat quomodo se possit vindicare: licet hoc non offendat. et talis ira deliberata est peccatum mortale. Et talis sic irascens: reus erit iudicio. Unde Matthei. 5. Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Talis enim ad iudicium dei citabatur: et qualiter illud preceptum. Diliges proximum tuum sicut teipsum servaverit: requiratur. Quomodo tunc respondet iracundus homo qui sepius et frequenter mala cogitavit adversus proximum. et deliberato animo affectavit vindictam super proximo. Et talis quod dicitur sic stat in tali ira et rancore quare gerit in corde contra proximum: tunc semper est in statu damnationis. Unde propheta. In tempore vindicte disperder te. Item alibi legitur per prophetam. Eccei. 28. Qui vindicari vult. a deo inveniatur vindictam. Sexto quando ira non solum in corde retinetur: sed etiam per signa exteriora ostenditur. Signa autem huiusmodi sunt illa. scilicet non loqui: facies auertere a proximo vel eum toruo vultu respicere: et quando ei obviare debet: tunc ad aliam plateam vadit vel oculos inclinatur: ne enim respiciat et sic de alijs: talis reus erit consilio. Ergo dicitur Matthei. 5. Qui autem dixerit fratri suo racha. Racha scilicet Remigium est interiectio indignantis. ut cum diceretur. a dolente heu. et a cadente heu. Ceterum in trinitate

els est q eadem mensura remetietur eis
 id est sicut ipi proximis suis signa ire on
 derunt: sic christus et beata virgo maria
 et omnes sancti et omnes angeli ostendet eis
 etiam signa ire et indignationis. **Christus**
 ostendet eis iram suam: q nunq̄ cum le/
 tevi debunt. et q nunq̄ miserabitur eoz
 necliberabit eos a penis: etiam si omnes
 sancti orarent pro eis: **Hieremie. 7. No**
li orare p populo hoc: nec assumes lau
dem pro eis. id est orationem. quia no ex
audiam te. Signum ire beate marie et
sanctorum est. q nunq̄ aliquod suffra
gium eis faciunt. Exemplum de diuine
qui petiuit guttam aque: et non obtinu
it. Signum ire sanctorum angeloz est
q in iudicio exhibunt angeli. et seperabunt
malos de medio iustozum. et mittent eos
in caminuz ignis. ibi erit fletus et stridor
dentium. ¶ Septimo quando ira no so
lum ostenditur signis. sed etiam expmi
tur verbis maliciois et vituperijs. et tal
erit reus gehenne ignis. Unde Barth
J. Qui aut dixerit fratri suo fatue reus
erit gehenne ignis. Circa quod querit
vrum contumelia vel uitium sit pecca
catu mortale. Respōdeo s3 tho. scda se.
q. 72. Proprie per se vrūq̄ est peccatu
mortale no minus q̄ furtum vel rapina
non em homo minus amat honore suū
q̄ rem possessam. Ergo sicut est pecca
tum mortale furtū vel rapinā comittere
sic et pro uitium dicē. Differt aut contu
melia a conuicio i hoc qz per sba contu
meliōsa representat pprie defectū culpe. s
p uitium representat gnalit q̄cūq̄ defectū
siue culpe siue pene. Un si q̄s alicui di
cat iniuriose eū esse ceuū. uitium qdē dic
h no contumeliā. Si aut dicat q sit fur: n
solū uitium: s et contumeliā infert. sepe tū
vnū p altero ponit. Itē q̄rit an liceat
causa correctionis uitium dicere. Respō
deo s3m tho. scda scda. q. 72. Sicut licitū
est aliquē sberare vl in rebz dānsifica
re causa discipline: sic etiaz p̄t aliq̄s alteri
quem corrigere debet aliquod verbum

conuictiosum dicere **Et hoc modo domi**
nus vocauit discipulos suos stultos. vt
habetur Luc. vltimo dicens. O stultis
et tardi ad credendū. Et apl's ad Gal.
ij. dicens. O insensati galathe. tamen
sicut dicit beatus Augustinus. Nisi ex
magna necessitate obiurgatores sunt ad
hibēde in quibz nō vt nob. s vt dño fuit
atur insistem. s valde necessaria est di
cretio vt hō moderate talibz s̄bis vraf
qz posset esse tā graue uitium q p s̄bz
incaute. plati auferret honore ei' contra
quē pferet: et tūc posset hō peccatē mor
talit: etiā si nō incederet de honozatioez
alteri'. Sicut si q̄s incaute alium ex lu
do percutiens grauiter lederet et vulnera
ret non excusaretur a peccō mortali. sic et
hic. Itē querit vrz hō contumelias sibi il
latas debeat sustinere. Rūdeo s3m b̄m
tho. vbi. s. sicut in alijs iniurijs: sic et
in verbis contumeliosis tenemur h̄e aīm
p̄paratū ad tolerantiā si expectans fucit
Quis tū oportet vt contumeliaz repella
mus p̄ter duo. Primo qdē p̄ter ho
num eius q̄ contumeliā infert vt videlicet
ei' audaciā rep̄mam: vt d̄ cetero talia
nō atreptet. Scdo. p̄ter bonū multoz q̄
rū p̄fectū q̄ contumelias nobis illatas in
pedis. Sciendū aut q si ille erit reus ge
hennē ignis qui dicit fratri suo fatue eū
fundēdo. qd tūc erit ille q̄ d̄t primo
suo fur. latro. neq̄. adulter. et h̄ cum cla
mōre: vt ab alijs audiat: et corā eis sic cō
fundat. Et iusticia dei req̄rit h̄ q eadē
mēsurā remetiet eis: s. q̄ d̄s obiiciet eis
peccā ipoz fundēdo eos corā sc̄is et an
gel' ei'. sicut ipi fundent primos suos
obiiciendo eis peccata et defectus eoz
aio fundendi. Silt et maledictā q̄ male
dicat primis. videlz vxozibz et filijs et ali
is hoibus incurrit maledictōem et naz
de qua dicit Barth. 25. Itē maledicti s̄
ignē eternū. Octauo cū hō extra p̄cedit
ad factū p̄tra primū. sicut percutē. vulne
rare vel occidere: vel minas imponere
deū et iusticiā. et hoc ē valde magnū pec

Q 2

De peccato

catū. qz occidere p̄mūz: z effundē san-
guinem innocentē est vnum peccm de q̄
tuor peccatis clamantibz ad celū. Unde
dixit dñs Gen. 4. Vox sanguinis fra-
tris tuī abel clamat ad me de terra. male
dicta terra que aperuit os suū z suscepit
sanguinē fratris tui. si terra ē maledicta
que sanguinē innocentē suscepit. qd tūc
de illo erit qui sanguinē innocentē effun-
dit p̄tra deum z iusticiā. ergo quicumqz
ex vindicta z iracūdia ledit vel percutit p̄-
ximū vel vulnerat: peccat mortalit̄ toti-
ens quotiens. Circa qd querit̄ vtz vir
percutiens uxorem p̄p̄riā peccet mortalit̄.
Respondeo si causa correptionis z mo-
derate hoc fecerit non peccat mortalit̄
quia superior habet corripere inferiorem.
Sed vir est caput mulieris: z non econ-
uerso. Unde Gen. 3. dixit dñs ad euā.
Sub viri potestate eris: z ip̄e dñi habitur
tui. Si aut̄ ex vindicta z ira: z sine causa
eā ledit̄ percutit. peccat gravit̄. Hoc aut̄
aduertendū est de illis qui cū offensi fu-
erint ab alijs siue in taberna. siue alias:
z non p̄t̄ se vindicare in eis: tunc vindic-
tā talē inferunt suis uxozibz sine causa.
z in hoc grauiter deū offendunt.

Quot sint filie ire. z quādo pec-
cata mortalia sūt.

Requiritur declarare: quō filie ire
sint peccata mortalia. Circa qd
sciendū qz prima filia ē rixa. h̄ ē
audax voluntas vindicādi iniuriam suā
z p̄cedēs ad actū vindicādi. hoc est qn-
do nocet alteri ex ira: z h̄ p̄ opa q̄rendo
vltionē z impediēdo bonū alteri vbi cū
qz p̄t̄: siue iuste siue iniuste. Itē h̄z her-
mānū de schulditz. Rixa p̄t̄ dici ex eo qz
est iniusta vindicatio in p̄ximū cū nocu-
mēto corporali: qd videt̄ eē p̄tra iusticiā
z peccz mortale. nisi nocumētū ita parū
momētū eēt qz nō eēt dignū noīe iniuria-
tū. mīstrī sūt iudicē vlt̄ p̄t̄is publice ali-
quē debite captēdo vlt̄ inuadēdo nō di-
cunt̄ p̄p̄riē rixari h̄ iusticiā exēq. Sicut qz
se defendit cū moderamē inculpate m-

tele solo aīo repellēdiz eua dēndi iniuriā
non aīo iniuriandi etiā si aliū ledat: cū
alias ex inuasiōne subterfugere nō valz
nō peccat: nisi vlt̄ iniuriā faciat. vlt̄ mode-
ramē inculpate tutele excedat. vbi gr̄a.
iste videbat̄ sibi iniuriari qz percuteret euz
pugno vlt̄ pua vga. z ali' ecōtra extrahit
gladiū z ille infecit inuadētē eū cū vga:
vlt̄ alias cūit̄ vulnerat. Nota s̄m Her-
d̄ schil. Si qz h̄t̄ iustā vlt̄ legitimam
cām irascēdi p̄ se. ita tñ qz mor' ire eēt nī-
mis inordiat' z nimis vehemēs interi'
z exteri' tūc credo si peccat ex habitu vi-
tioso: s. ex supbia vlt̄ inuidia vlt̄ ira z inba-
bituata voluntate: vbi habit' z p̄nc pia
ex quibz tal' mor' p̄cedit sūt peccā mor-
talia. Credo etiā qz illa inordinatio ire
sit peccm mortale. qz refert̄ in eundē fon-
tem vicij vñ p̄cedit. Vel si nō p̄cedat ex
habitu vicioso: h̄ ex hoc graue scādalu z
p̄citet. puta qz ille cōtra quez irascit̄ mo-
do inordiatō. vel alij audietes aut vidē-
tes ad peccā mortalia impellant̄ p̄ hoc qz
mor' hui' ire tā inordinat' ē. qz alias ad
dicta peccā nō mouerent̄. peccm mortale
credo i dicto mō cōmitti. Si tñ tal' mo-
tus inordinat' nō p̄cederet ex habitu vlt̄
cioso. nec graue scādalu gūariz. sed ex na-
turali cōplexione irascētis pueniret. qui
forte multū eēt coleric' vlt̄ debil'. vlt̄ infir-
mus. posset esse peccm veniale: nisi tunc
debilitas vlt̄ mor' colere inordinatā ac-
censionē ire causans ex culpa mortali p-
ueniret. puta ex nimia ebrietate vlt̄ gula
vlt̄ aliq' h̄mōi. Vel ip̄e mor' inordinatus
ire it̄m irascētē inflāmaet qz a charitate
deit̄ vlt̄ p̄xi excideret. Tercia filia est tū-
mor mētis. h̄ ē voluntas vindicādi fugiēs
aduersitatez p̄t̄ estimatas inimitias:
sic qz cogitat̄ z imaginat̄ quō possit aliū
nocere: z eū vincere. Tercia filia est in-
dignatio z ē voluntas se vindicās p̄ signū
molestie. qd exterius ostenditur. sic qz ex
ira aliū p̄pendo in corde z p̄ nihilo re-
puto. z qz me tā dignū reputo: qz mēto
nō deberet mihi talia facere. Et hoc ex